

auctoritate, et hic multa ad rem. Vide *verb.* Alternativa quoad miscellanea, *art.* 2, *n.* 15.

An talis alternativa concedi seu demandari possit a capitulis generalibus; et quomodo facienda subrogatio in definitiis provincialium minorum habentium alternativam, *ib.* *art.* 2 *n.* 16 et 17.

Quomodo providendum alternativæ, si moriatur commissarius generalis Ord. Minorum Observantium et Reformatorem, *num.* 18.

AMBITUS.

Ambitus pœna quæ sit. Vide *verb.* Pœna, *art.* 2, *n.* 15.

AMBO (I, 475).

Ambonis etymologia et diversa nomina. Vid. *verb.* Ambo, *num.* 1.

Ambo quid fuerit, de illius situ, et quare elevatur a terra, *ibid.* *num.* 2 et 3.

Ad illum duplex patebat ascensus, et quatuor erant portæ, *num.* 4 et 5.

Bini gradus in ambone pro Epistola et Evangelio, *num.* 6.

In quibusdam ecclesiis erant duo amboes, et quid ex illis populo nuntiabatur, *num.* 7 et 8.

AMEN (I, 477).

Hujus vocis significationes et usus a Judæis derivatus. Vid. *verb.* *num.* 1 et 2.

Subditur in finem orationum, *Gloria Patri*, et *Sed libera nos a malo*, *num.* 3 ad 5.

Olim in fine Evangelii, et post sumptionem Eucharistiæ, *num.* 6.

AMENTES.

Amentes et furiosi quando possint, et debeant, vel non, baptizari. Vide *verb.* Baptismus, *art.* 5, *n.* 2, 3 et 4.

Amentes et furiosi an, et quando sint capaces sacræ communionis. Vide *verb.* Eucharistia, *n.* 33, et *verb.* Paschalis Communio, *n.* 29.

Amentes et furiosi quando sint, vel non, irregulares. Vide *verb.* Irregularitas, *art.* 2, *n.* 12.

AMERICA.

America unde sit dicta. Vide *verb.* Mundus.

AMICTUS (I, 479).

Amictus quid sit et ejus etymologia et significationes. Vid. *verb.* Amictus, *num.* 1 et 2.

Quomodo confectus esse debet et qua qualitate, *num.* 4.

Quomodo et quando induendus, *num.* 3 et 5. Qui absque amictu celebrat, peccat graviter, *num.* 4 et 6.

Vetustate attritus, comburendus est, *num.* 7.

AMITA.

Amita, et amita magna quæ sint. Vide *verb.* Afinitas *sub n.* 15.

AMITINI

Amitini et amitinae qui et quæ sint. Vide *ib.* *n.* 15.

AMOR.

Amor Dei et proximi quid importet, et ad quid obliget. Vide *verb.* Virtus, *a num.* 34 ad 75, et Amor amicitiae, concupiscentiae, et initialis quid sint. Vide *verb.* Pœnitentiæ sacram., *art.* 2.

AMORTIZATIO (I, 479).

Etymologia, et quid *Manus mortuæ* nomine veniat. Vid. *verb.* Amortizatio, *num.* 1 et 2.

De jurisperitorum quorundam haud recta sententia, *num.* 3; et quid catholice sentiendum, *num.* 4.

AMPHIBOLOGIA (I, 481).

Amphibologia, seu aquivocatione, vel restrictione mentali uti quando, et quomodo liceat, vel non. Vide *verb.* Juramentum, *art.* 1, *a n.* 13 ad 26, et *verb.* Restrictio mentalis, *per tot.*

AMPLEXUS.

Amplexus, quando sint peccaminosi, vel non. Vide *verb.* Luxuria, *a n.* 72 ad 77, et *n.* 89 et 91, et *verb.* Sponsi, *n.* 7.

ANCILLÆ.

Ancillæ teneros pueros vestientes, lavantes, eorumque pudenda tangentes, vel aspicientes, quando et qualiter peccent. Vide *verb.* Luxuria, *n.* 78.

Quomodo a domino conveniebatur ille, qui ancillæ suæ se junxisset. Vide *verb.* Adulterium, *art.* 1, *num.* 15.

Ancillæ ad quid teneantur circa famulatum, quidve eis liceat, vel non. Vide *verb.* Famulæ *per tot.*

ANGELICA SALUTATIO.

Angelica salutatio. Vid. *verb.* Salutatio angelica.

ANIMA (I, 481).

Anima rationalis, seu intellectiva per se, est forma hominis immortalis, et non ex substantia Dei, ac contrarium est hæresis. Vide *verb.* Anima, *n.* 1, 2 et 3.

Nec simul cum carne nascitur, sed est certum et firmum quod a Deo creatur, *ib.* *n.* 4 et 5.

Animæ hominum non fuerunt omnes creatæ in principio mundi, nec extra corpus, nec duæ in uno, nec una in omnibus, sed anima infunditur, et multiplicatur ad multiplicationem corporum, et contrarium asserens est hæreticus, *ib.* *n.* 6 ad 10.

Animæ mortuorum non vident ea quæ apud nos geruntur, et quæ nobis bona malave accidunt, suapte ingenio minime assequuntur; tribus autem modis ea scire possunt, et assignantur. Vide *ib.* *n.* 11 et 12.

Animabus beatis finit notæ nostræ preces, vel ab eas deferentibus angelis, vel in Verbo videntibus, *ib.* *n.* 13.

Animæ quæ sine peccato post baptismum separantur a corpore, cœlo recipiuntur, sic etiam animæ, quæ pœnas condignas pro peccatis solverunt sive in corpore, sive in purgatorio, *ib.* *n.* 14 et 32.

In purgatorio patiuntur pœnas, quibus debuerant in vita satisfacere, juvantur suffragiis fidelium, post purgatorium in cœlum ascendunt, ibi vident Deum sicuti est, *ib.* *n.* 15, 16, 17 et 36.

Animæ, quæ sunt in purgatorio, sunt securæ de sua salute, non tamen amplius in statu merendi, et quærentes requiem, ac horrentes pœnas non peccant, *ib.* *n.* 18, 19 et 20.

Liberatæ a pœnis per suffragia fidelium, dum in cœlum recipiuntur, non minus beantur, quam si per seipsas satisfecissent pro illis pœnis, *ib.* *n.* 21.

Animæ in purgatorio existentes, an possint pro nobis orare, vel aliquid de congruo mereri, vel impetrare, *ib.* *a n.* 22 ad 26.

Animas in gratia decedentium non recipi in beatitudinem, nisi post diem iudicii, aliqui docuerunt, et varii dicunt hujus sententiæ fuisse etiam Joannem XXII, qui tamen ostenditur fuisse contrariæ, *ib.* *a n.* 27 ad 30.

Animas justorum ante diem iudicii visuras esse intuitive Deum post purgatam pœnam, si cum aliquo reatu ex hac vita decesserint, expresse definiuit Benedictus XII, *ib.* *n.* 31.

Errores circa fidei articulum quo credendum est animas justorum, si nihil restat illis luendum, statim Deum videre sicuti est. Vide *verb.* Anima, *n.* 33.

Eadem de re controversia inter Minoritas et Dominicanos sub Joanne XXII, *num.* 34 et 35.

ANNALES.

Annales, quid sint, et in quo distinguantur ab historia. Vide *verb.* Historia, *Historicus*, *n.* 8 et 9.

ANNALIS POSSESSIO.

Annalis possessio quid disponat, et importet. Vide *verb.* Beneficia, *art.* 10, *n.* 109 ad 111.

ANNATÆ (I, 489).

Annatæ quid sint; earum genera et species. Vid. *verb.* Annatæ, *num.* 1 ad 3.

Examinate, confirmatæ, retentæ, roboratæ et instauratæ fuerunt variis conciliis et concordatibus Germaniæ, *num.* 4 ad 8.

A quibus tamen, quod ad solutionis tempus attinet, pontifices discedere compulsi sunt, *num.* 9.

Gallicis concordatis et concilio Tridentino assertæ, *num.* 10.

A Simonia et aliis calumniis vindicantur, *num.* 11 ad 13.

Varii auctores qui de annatis agunt, *num.* 14.

ANNIVERSARIA (I, 495).

Anniversarium quid sit, et in quo sensu stricto sumatur. Vide *verb.* Anniversaria, *n.* 1 et 2.

Anniversarium a quo tempore numerari debet, *ib.* *n.* 27.

Anniversaria, et missæ de requiem, quæ ex dispositione testatorum (non ex placito vivorum) cum cantu sunt quotannis celebrandæ, possunt cantari, etiamsi ipsorum obitus dies incidit in festum duplex majus, *ib.* *n.* 3, 4, 28 et 37.

Anniversaria et missæ de requiem, quæ ex dispositione testatorum cum cantu sunt quotannis celebrandæ, possunt cantari etiamsi ipsorum obitus incidit in festo duplici majori, *ib.* *n.* 29.

Anniversaria et missæ de requiem, quæ certo die dici debent, ut die tertia, septima et tricesima, eo impedito, transferri possunt in sequentem diem, *ib.* *n.* 5, vel anticipari possunt, *ib.* *n.* 6.

Nullimode cani possunt missæ de requiem ad solum placitum vivorum in duplicibus, et quandocunque est officium excludens duplicia, *ib.* *n.* 7.

In anniversario occurrente in die festo duplici secundæ classis non potest cantari missa de requiem, *ib.* *n.* 50.

Infra octavas privilegiatas non possunt cantari missæ defunctorum in anniversario et officio solemnibus, *ib.* *n.* 31.

Missæ cantatæ mortuorum infra octavam Corporis Christi non sunt celebrandæ, nisi præsentem corpore, *ib.* *n.* 32.

Anniversaria et aliæ missæ pro defunctis certa die dicendæ, ea impedita possunt transferri in diem sequentem, *ib.* *n.* 33 et 39.

Exemplificatur cum resolutione sac. Rit. Cong., *ib.* *n.* 35.

Et quid recurrente die tertio, septimo et tricesimo in parochialibus, in quibus per annum plerumque unus tantum sacerdos celebrat, *ib.* *n.* 36.

Ex privata devotione parochianorum petentium sæpius per annum pro eorum defunctis anniversaria, potest in ruralibus ecclesiis cantari missa solemnem de requiem in festo duplici minori, altera missa cantata de festo, ubi adsunt plures, vel saltem duo sacerdotes, dummodo sermo sit de die vere anniversaria a die obitus, *ib.* *n.* 34.

Non valentes satisfacere anniversariis defunctorum in diebus feriatis, possunt ipsa adiun-

plere in festis duplicibus, non tamen de præcepto, *ib.* *n.* 38.

In die anniversarii et depositionis non potest cantari missa defunctorum loco conventualis, *ib.* *n.* 40, et vice versa, *ib.* *n.* 41. Vide plura, *ib.* *n.* 42.

Convivia et prandia tolerari possunt in anniversariis defunctorum, ubi est consuetudo, et quatenus, *ib.* *n.* 43.

Habens injunctum onus faciendi celebrari anniversarium quindecim, v. g. vel viginti missarum pro anima fundatoris, non tenetur celebrari facere missam cantatam, tamen nec de mente testatoris missæ privatæ dici queunt de requiem, si dies anniversaria incidat in duplici, et quandocunque est officium excludens duplicia, *ib.* *n.* 8 et 9.

Anniversarium ordinatum a testatore pro anima sua sine declaratione, an pro una vice, vel an in perpetuum, præsumendum est pro perpetuo, et onera in fundo imposita pro anniversariis transeunt cum eodem fundo, *ib.* *n.* 12, 13 et 16.

Anniversarium relictum a testatore, ut celebretur pro anima sua in ecclesia, in qua statuit sepeliri, cessat si testator culpabiliter se ipsum occiderit, aut in puteum se projecerit, secus autem, si pro anima sua, et suorum, *ib.* *n.* 14 et 15.

Auctoritas episcopi in anniversariis quænam sit. Vide *ib.* *n.* 44.

Quid juris si quis ecclesiæ, in qua sepulturam elegit, legatum reliquerit pro anniversario, et deinde mutato consilio alibi voluerit sepeliri, legato non revocato, *ibid.* *n.* 47.

Quando et quomodo ab hæredibus fundus, vel pro anniversario tradi vel solvi debeat, *ib.* 48 et seq.

Anniversaria non fixa, et alia similia, quæ expressa testatorum et fundatorum voluntate prohibentur dari absentibus ex quacunque causa, et jubentur dari solummodo physice, et corporaliter interessentibus, non participantur ab absentibus indultum a papa, ut etiam in absentia possint participare, etc., nec talia anniversaria possunt reponi in distributionibus quotidianis per episcopum, *ib.* *n.* 16 ad 23.

Anniversaria autem fixa, et alia similia, in quibus non adsit contraria dispositio testatoris et fundatoris, participantur ad indultariis, ac si personaliter interessent, *ib.* *n.* 26.

De causis absentiae pro participatione anniversariorum, *ib.* *n.* 51.

De antiquitate anniversarii pro defunctis et de officiis in eo recitatis, *num.* 52, 53.

De anniversario obitus Papæ et de missa in anniversariis dicenda, *num.* 54 et 55.

ANNONA.

Annonæ fraudatæ pœna quæ sit. Vide *verb.* Pœna, *art.* 2, *num.* 54.

ANNULUS (I, 501).

Annuli prius ad signandum sunt adinventi, hinc annuli signatorii, et sigilla promiscue usurpati, dein ad ornamentum et luxuriam mutati. Vid. *verb.* Annulus, *num.* 1, 2 et 3.

Annulus Piscatoris quid sit, quare dicatur Piscatoris, et qualiter servetur ac finiatur, *ibid.* *num.* 4, 5 et 6.

Annuli usus in missa prohibetur protonotariis non participantibus et doctoribus quibuscunque, et canonicis cathedralium, *ibid.* *num.* 7.

Possunt tamen canonici missam celebrare cum annulo aureo, et de rigore uti, sed sine gemma, et sine aliqua effigie, *ibid.* *num.* 8. Benedictus tamen XIII novissime in concilio Romano statuit a sacerdotibus, nisi abbates sint benedicti, esse in celebratione deponendum, *ibid.* *num.* 8.

Communione de manu episcopi capiens antea debet manum episcopi osculari, non autem annulum, *ibid.* *num.* 9.

Annulus sacer quare tradatur novo episcopo. Vide verb. Episcopus, art. 2. num. 50. Ejus antiquitas. Verb. Annulus, num. 23. Annulis nuptialibus antiqui utebantur Christiani, *ibid.* num. 19 et seq.

Annulus, cæteroque clericis prohibitus, a quibus clericis ferri possit; et plura de annulis, *ibid.* num. 10.

Annuli significatio mystica, num. 21 et 22.

Antiqui Christianorum annuli ab hodiernis differant, num. 24.

Annulus episcoporum sacrum ornamentum est, quare illum portant, et quare est ejus forma, num. 23 et 26.

De annulo quem papa imponit cardinali, num. 27.

Annulus inter regia ornamenta numeratur, num. 28.

Imponitur virgini consecratæ, num. 29.

An sit sufficiens sponsaliorum signum annuli traditio, num. 30.

ANNUNTIATIO B. M. V. (I, 505).

Si festum Annuntiationis beatæ Mariæ Virginis occurrat feria sexta, in Parasceve, vel in Sabbato sancto, quando, et quomodo transferendum. Vide verb. Annuntiationis beatæ Mariæ Virginis, num. 1.

Tria circa hujusce festi translationes annotantur, *ibid.* a num. 2 ad 4.

Si simul transferenda sint festa sancti Joseph et Annuntiationis, prius reponatur Annuntiationis, deinde sancti Joseph, *ibid.* num. 5.

Annuntiationis festum non licet celebrare in majori hebdomada, nec potest fieri ejus officium in Dominicis Quadragesimæ, nisi in ecclesiis sub Annuntiationis invocatione dedicatis, *ibid.* num. 6 et 7.

Annuntiationis beatæ Mariæ Virginis diversis nominibus olim significabatur, num. 9.

Hujus festi antiquitas, num. 10.

Aliquando ante octavam Dominicæ Nativitatis diem celebratum fuit, num. 11.

De hoc festo apud Orientales, num. 12.

ANNUS (I, 507).

Annus unde sit dictus, et qualiter ut recte accipiatur in sacris canonibus, bullis, decretis, statutis, et similibus regulandus, distincte referatur. Vide verb. Annus, num. 1 ad 9.

Anni initium non ubique eodem tempore, sed diverso pro diversis regionibus, et variis stylis calculatur ac assignatur usus tam antiquus quam modernus, tam in actibus publicis quam privatis, tum in bullis et brevibus pontificiis, tum in sac. Congregationum decretis, *ibid.* num. 10 ad 15.

Ne equivocis laboremus, proprius uniuscujusque regionis, ac tribunatis stylus est attendendus, *ibid.* num. 16.

Annus unde dictus, quid sit, ejusque divisiones assignantur et explicantur. Vide verb. Calendarium, a num. 38 ad 50.

Anni ab orbe condito usque ad æram Christi vulgarem quot effluxerint. Vide verb. Mundus, num. 64.

Annus ineptus quando haberi possit pro completo, *ibid.* num. 18.

Quando in statutis mentio fit de anno, num. continuis, an utilis veniat, *ibid.* num. 10.

De actionibus, quæ anno finiuntur, *ibid.* num. 21.

Annus quid sit, et ejus varia distributio, num. 23, 24, 26.

A quo tempore annum computent Græci, Romani et Christiani, num. 25.

Mutatio a Justiniano inducta, num. 27.

De anni computatione, num. 28.

Quid est annus bissextus, annus gratiæ, annus secundum Evangelium, num. 29 ad 31.

Initium anni novi et ejus festum, num. 32, 33.

ANNUS PROBATIONIS, SEU NOVITIATUS (I, 515).

Annus probationis ad quid institutus, et quando

incipiat. Vide verb. Annus probationis, num. 1 et 2.

Habitus regularis de essentia et substantia est; deferendus a novitiis per annum probationis, et fieri nequit in habitu sæculari, *ibid.* num. 3, 4.

Pro admittendis ad annum probationis, seu novitiatus, licet in jure nulla reperitur statuta præcisa ætas, tamen ex sac. Cong. requiritur, quod saltem attingant decimum quintum annum, *ibid.* num. 5, 6.

Puella, quæ non complevit annum duodecimum recipi poterit interim pro educanda, sed regulariter novitia vestiri non potest ante decimum quartum annum expletum, et tunc de licentia sac. Cong. si velit esse formaliter novitia ante decimum tertium expletum, *ibid.* num. 7, 8.

Conversi nequeunt recipi ante vicesimum ætatis suæ annum, *ibid.* n. 9.

Annus probationis debet esse continuus, ita ut novitiatus annum probationis animo religionem deferendi interrumpens, licet per duas solas horas, teneatur suscipere de novo annum novitiatus: secus si duntaxat intra claustrum aliquantisper latitasset, imo non interrumpitur, etiamsi novitiatus retento habitu perterritus severitate, etc., monasterium abdit exeat causa se celandi, dummodo habeat animum redeundi, idque firmatur exemplo, *ibid.* num. 10 ad 15.

Annus novitiatus non interrumpitur, si novitiatus habitu religionis indutus a monasterio ex sui superioris licentia exeat causa peregrinandi ad stationes, etc., vel etiamsi ob adversam valetudinem maneat extra monasterium, *ibid.* num. 14, 15.

Annus tamen novitiatus interrumpitur a novitia, quæ infirma morbo contumaci remittitur curanda domum, eo pacto, ut reversa reincipiat novitiatum a capite, absque tamen cæremoniis ad evitandas expensas. Sed si ipsum expleverat, potest, cum re-dit, admitti sine novo novitiatu, *ibid.* n. 16 ad 19.

Annus novitiatus non dicitur interrumpi, nec discontinuari a novitiis, qui eo completo propter infirmitatem ante emissam professionem cum licentia superiorum exeunt, imo etiamsi absque licentia, *ibid.* num. 20, 21.

Sic etiam novitiis, qui finito anno probationis fuit habitu spoliatus, potest iterum admitti, et profiteri absque novo novitiatu; secus si habitum sponte deposuisset, *ibid.* num. 22, 25.

Et sic etiam non interrumpitur novitiatus a novitio, seu novitia, si intra annum novitiatus a capitulo dimittatur, et habitu religionis exspolietur, et postea mutata sententia ad habitum restituatur antequam exeat a monasterio, *ibid.* num. 24.

Annus novitiatus debet esse completus de momento in momentum, licet bissextilis sit annus, adeo ut professio facta, nondum completo anno, etiam per modicum tempus, esset nulla, *ibid.* num. 25 ad 28.

Anno probationis completo non potest a superioribus regularibus ultra protrahi tempus probationis, non solum reluctantem novitio, sed neque ipso consentiente, *ibid.* num. 29, 30.

Monialibus elapso tempore novitiatus, si habiles sint, præfigendus est terminus quindecim aut triginta dierum ad deliberandum, num. velint profiteri, necne; et si renuant profiteri, remittendæ sunt ad patentes aut consanguineos, *ibid.* num. 31.

Aliqua rationabili, aut justa interveniente causa possunt superiores annum probationis et professionem prorogare usque ad sex menses, et non ultra inconsulta sede apostolica, *ibid.* num. 32 ad 35.

Annus novitiatus, sicuti et professio sub pœna nullitatis debet necessario fieri in conventibus designatis, et dantur ad hoc decreta, *ibid.* num. 36 ad 39.

Non obstant tamen allegata Clementina decreta, quin possit aliquis a superioribus ad habitum recipi in conventu non designato, ut sic ejus filius instituat dummodo postea transmittatur ad conventum designatum, et ibi integrum novitiatus annum peragat, inspecto effectu dicitur admissus, et re-

ceptus in conventu designato, vide verb. Annus, *ibid.* num. 40 ad 42.

Annus probationis non potest renuntiari, neque a novitio, neque a monasterio, estque necessarius etiam in religione Hierosolymitana, *ibid.* num. 43, 44.

Imo hodie ex concilio Tridentino annus probationis consensu mutuo utriusque partis, novitii nempe, et admittentium illum ad professionem, diminui nullo pacto potest, *ibid.* num. 45.

Equites ordinum militarium annum probationis non habent secluso statuto, *ibid.* numer. 46, 47.

Privilegium professionis ante annum probationis pro monialibus Sancti Dominici in articulo mortis constituitis. Vide *ibid.* num. 49 et seq.

ANNUS SANCTUS (I, 525).

Annus sanctus unde sumpserit originem et denominationem, quidque penes Catholicos ejus nomine veniat. Vide verb. Annus sanctus, num. 1 et 2.

Variæ circa anni sancti seu magni jubilæi inchoationem et institutionem exstiterunt opiniones quæ referuntur et assignantur, quare a Bonifacio VIII fuerit indictus pro unoquoque centesimo, *ibid.* num. 3 ad 7.

Annus sanctus sic a Bonifacio dispositus, fuit statim a Deo tanquam sibi gratissimus miraculis comprobatus, multitudine ex cunctis universi plagis pene innumera accurrenente condecoratus, ac divina Providentia mirabiliter ditatus. *ibid.* num. 8 ad 10.

Annus sanctus a Bonifacio VIII, pro unoquoque centesimo determinatus, fuit postea ad quinquagesimum a Clemente VI et ad tricesimum tertium ab Urbano VI redactus; idque ratum habuerunt, servaruntque Martinus V et Nicolaus V, *ibid.* num. 11, 12 et 13.

Exinde Paulus II statuit, ut imposterum jubilæus perageretur quolibet anno 25, idque usque ad præsens servatur, *ibid.* num. 14, 15.

Annus sanctus publicatur die Ascensionis Domini præcedentis anni, incipit a primis Vesperis Nativitatis Domini, et durat usque ad primas Vesperas ejusdem Nativitatis anni sequentis, *ibid.* num. 16, 17.

Porta sancta quare sic dicta, quibus cæremoniis aperitur, et clauditur, *ibid.* num. 18 ad 25.

Pro anni sancti jubileo lucrando indictæ sunt variæ basilicæ visitandæ. Vide *ibid.* num. 24 ad 27.

Tales basilicæ debent visitari per triginta vices a Romanis et incolis Urbis, et per quindecim vices ab exteris, et quandoque aliter indultum, *ibidem* num. 28 ad fin.

ANTICHRYSEOS.

Antichryseos pactum quid sit, et an sit illicitum et usurarium, vel non. Vide verb. Hypotheca, numer. 32.

ANTIPHONA (I, 529).

Quid significet, et quid in officiis ecclesiasticis. Vid. verb. Antiphona, num. 1 et 2.

Quis ejus auctor apud Græcos et apud Latinos, num. 3 et 4.

Antiphonæ desumuntur ex sacris litteris, quando duplicantur, et quid in missa, num. 5 ad 8.

Antiquitus repetebantur ad omnes psalmodum versus, num. 9.

Quare duplicentur, et quare pauciores tempore paschali, num. 10, 11.

Quomodo intonandæ ante psalmos, et quando dicantur, num. 12 et 15.

De antiphonis propriis, et in primis Vesperis, num. 13, 16.

In Adventu antiphonæ de Laudibus Dominicæ repetuntur per hebdomadam, num. 17.

Cur sumantur ex utroque Testamento in Dominicis, et de Novo tantum tempore paschali, num. 18.

Cur antiphonis tempore Paschali additur Alleluia, num. 19.

De antiphonis majoribus, et de privilegiatis in Adventu, et propriis et finalibus, num. 20 ad 50.

Antiphonæ finales quatuor, et quænam, et quando dicendæ vel omittendæ in choro et extra; quando dicendæ flexis genibus, num. 31 ad 36.

De antiphonis beatæ Mariæ Virginis, Alma redemptoris; Ave, Regina cælorum; Regina cæli; Salve, Regina, num. 37 ad 50.

ANTIPODES.

Antipodes an existant, unde dicti, et qui sint. Vide verb. Mundus, a num. 108 ad 110.

ANTIQUATA.

Antiquata propositio quæ sit. Vide verb. Propositiones damnatæ, num. 62.

APES.

Apes evolantes quando fiant de dominio capientis, vel non. Vide verb. Dominium, art. 3, num. 15, 16.

APOCRYPHA.

Apocryphæ indulgentiæ, revocatæ, et nullæ, variæ sunt. Vide verb. Indulgentia, art. 4, per tot.

Apocrypha propositio quæ sit. Vide verb. Propositiones damnatæ, num. 61.

APOGEUM.

Apogeeum quid. Vide verb. Mundus, num. 138.

APOSTASIA, APOSTATA (I, 537).

Apostasia ex vi nominis quid significet, et importet, ac quotuplex sit? dein quid sit apostasia, et apostata a fide, et quomodo differat ab hæresi? Vide verb. Apostasia, num. 1 ad 5.

Apostatæ incurrunt omnes pœnas, quas incurrunt hæretici, et alias majores et graviores, *ibid.* n. 6, 7, 8.

Quæ autem pœnæ de jure sint statutæ hæreticis, et consequenter apostatis. Vide verb. Hæreticus.

Apostatæ a fide in Turcarum ditionibus existentes, si ibi redeant ad pœnitentiam, ad quid teneantur, *ibid.* num. 10.

Apostatæ reversi ad fidem in terris infidelium tuta conscientia qualem habitum deferre possunt, et an arcendi a sacramentis, *ibid.* num. 11, 12.

Apostatam pœnitentem in articulo mortis constitutum, et in terris infidelium existentem quomodo confessarius absolvere debeat, et qualiter se gerere deberet pœnitens, si tunc ad suæ fidei confessionem invitaretur, *ibid.* num. 13 ad 16.

Apostasia a fide per chirographum fraude dæmonis facta nullum jus illi tribui, et reconciliandus est apostata absque eo quod cogatur chirographum reddere, *ibid.* num. 17, 18.

Apostasia ab obedientia late, et strictè capta quid sit, ut etiam apostasia, a religione, *ibid.* num. 19, 20, 21.

Qui a religione professæ etiam sine legitima facultate ad aliam laxiorem religionem transiret, non esset rigorose et proprie apostata, *ibid.* num. 22, 24 et seq.

Apostasiam vere incurrat et dicitur apostata, qui a religione temere discedit cum animo non amplius redeundi, etiamsi retineat habitum, *ibid.* num. 23, 24, 26 et seq.

Quod si cum animo redeundi quis discedat, non est proprie apostata, sed fugitivus; in praxi tamen communiter accipiuntur et tractantur ut veri apostatæ, qui extra claustra sine superiorum licentia, habitum etiam retento, et cum animo redeundi ad religionem vagantur, *ibid.* num. 25 ad 28.

Non est tamen apostata regularis, qui injuste et notabiliter gravatus a superiore, recta via ad generalem, provincialem, aut alios, ad quos de jure, ac-

cedit absque licentia superioris; sed dicitur appellare de facto, quamvis antea non appellaverit. Vide *verb.* Apostasia, *num.* 29 ad 56.

Debet tamen talis religiosi gravamen esse patens, vel probatu facile; et ad justificandum suum recursum, ac ut nulla pro foro etiam externo sit apostasiae umbra, et suspicio fugae, nec contra eum militent sancita a sac. Congreg. Regul. dignus traditur modus, ac salutaris datur instructio, *ibid.* *num.* 57, 58, 59.

Tenent plurimi, quod in tali casu periculoso posset etiam regularis habitum dimittere absque incursum apostasiae, et sic directe ad superiorem accedere, dummodo vere, et certo timeat, quod in itinere capiatur, et reducat per vim ad manus superioris gravantis, *ibid.* *num.* 40, 41.

Quinimo pericula vitandi causa licet clericis arma deferre et comam, *ibid.* *num.* 42, 43.

Regularis cum litteris obedientialibus itinerans, et ad liberius divagandum habitu regulari in itinere dimisso, et in veste saeculari incedens non est apostata, nec fugitivus, *ibid.* *num.* 44, 45.

Ligatur tamen excommunicatione lata in regulares temere habitum dimittentibus vagandi causa, eamque etiam incurrit qui habitum defert, sed ita coopertum, ut cognosci non possit, *ib.* *n.* 46, 47.

Regulariter quantumcumque habitus etiam ex lascivia relinquatur, ac cooperiatur, si non relinquitur animo deliberato illum non reassumendi, non contrahitur apostasia, *ibid.* *num.* 48.

Poenae apostasiae a religione seu statu religioso de jure communi sunt variae, quae assignantur et declarantur, *ibid.* *a num.* 49 ad 54.

Præter poenas a jure communi statutas sunt etiam aliae, ut privatio vocis activae, et passivae, carceris, flagellationis, etc., juxta peculiare religionum constitutiones, *ibid.* *num.* 55.

Apostatas, et fugitivos recipientes, et retinentes, vel occultantes, aut eis pro fuga, et apostasia consilium, aut auxilium praestantes peccant mortaliter, et ipso facto excommunicationem incurrunt, *ibid.* *numer.* 56.

Pralati, seu superiores regulares tenentur fugitivos, seu apostatas requirere et revocare, et eos cogere, ut ad ordinem revertantur, *ibid.* *a num.* 57 ad 60.

Apostata a religione debent recipi, salva regulari disciplina, dum poenitentes recedunt, non obstantibus constitutionibus prohibentibus recipi eos qui ter apostatarunt, *ibid.* *num.* 61.

Apostasia a sacro ordine et apostata ab illo quis sit, et quae ejus poenae, *ibid.* *num.* 65 ad 67.

Apostata et fugitivi regulares quomodo absolvantur a summo poenitentiario, *ibid.* *num.* 68 et 69.

Apostata nullatenus admittuntur ad allegandam quamcumque causam super nullitate professionis regularis, sed ad monasterium redire coguntur, *ibid.* *num.* 70.

Apostata declarantur illi, qui post unicam sententiam latam pro nullitate professionis, etiam appellatione non interposita habitum abjecerint, *ibid.* *num.* 71.

Item ii qui post sibi indultam restitutionem in integrum e religionis claustris migrare praesumunt, *ibid.* *num.* 72.

Constitutio san. mem. Benedicti XIV qua regulares apostatae ad suos ordines cum poenarum condonatione revocantur, *ibid.* *numer.* 75.

APOSTOLUS (I, 555).

Apostolus idem est ac Latine missus. Apostoli omnes fuerunt baptizati baptismo Christi; solus Petrus a Christo; a Petro, Andreas, Jacobus et

Joannes; et ab eis caeteri. Vide *verb.* Apostolus, *num.* 1, 2, 3.

Apostoli omnes a Christo ordinati sunt sacerdotes et episcopi, ac etiam immediate ab ipso munus apostolatus acceperunt, *ibid.* *a num.* 4 ad *num.* 11.

Apostoli singuli posuerunt suum articulum in Symbolo, et verisimiliter juxta ordinem traditum a Scoto, *ibid.* *num.* 12, 13, 14.

Apostolorum canones recipiendi et tenendi sunt omnes, prout recipiuntur a synodo et afferuntur, *ib.* *num.* 15, 16.

Apostolorum traditiones non possunt in dubium revocari, et ab omnibus sunt observandae, eorumque litteras contemnens est haereticus, *ibid.* *num.* 17, 18.

Apostoli cum Christo habuerunt usum et dominium aliorum mobilium, et affirmare contrarium est haereticum; de multis poterant disponere, ac de pecunia non habenda praecipuum non fuit rigorosum, *ibid.* *num.* 19, 20, 21.

Plura notantur, quae ad apostolos pertinent, et in quibus vel erravit auctor, vel aliqua praeteriit; *ibid.* *num.* 22 et *seqq.*, ad *finem.*

APOSTOLI, ID EST LITTERAE MISSORIAE (I, 575).

Apostoli unde dicti. Quidque eorum nomine veniat. Vide *verb.* Apostoli, id est Litterae missoriae, *num.* 1, 2 et 14.

Isti apostoli, qui petuntur in casu appellationis, interdum vocantur epistolae, et interdum *dimissoriae*, et cur dimissoriae, *ibid.* *num.* 5.

Apostolorum quinque sunt species, quae assignantur, ac singillatim expenduntur, *ibid.* *num.* 4 ad 9.

Si iudex requisitus non tradit apostolos, et appellanti eos denegat, et postea procedit in causa, non valet processus, nisi renuntiatum fuisset appellationi, *ibid.* *num.* 10.

Si appellans non petat apostolos infra triginta dies, censetur renuntiare appellationi; et si iudex eos denegat, vel infra praemissum tempus maliuose, aut negligenter ei tradere, praetermittit, non valet ejus interim confectus processus, *ibid.* *num.* 11, 12, 15.

Quanam solemnia apostolorum de jure Rom. *ib.* *num.* 15 et 16.

Apostolorum usus in jure ecclesiastico, *ibid.* *num.* 17 et *seq.*

Apostoli dicti apostilli, *ibid.* *num.* 19. Vide *verb.* Appellatio, *art.* 7.

APPELLATIO (I, 577).

APPELLATIO QUOAD EA QUAE CONCERNUNT EIUS ESSE, DIVISIONEM ET FINEM.

Appellatio quid sit. Estque alia judicialis, et alia extrajudicialis, ac utraque declaratur. Vide *verb.* Appellatio, *art.* 1, *num.* 2 ad 5.

Appellatio judicialis et extrajudicialis tripliciter differunt inter se et assignantur, *ibid.* *num.* 6, 7, 8.

Appellatio de jure canonico extrajudicialis, minime permissa est de jure civili, *ibid.* *numer.* 16 et *seq.*

Causae de jure canonico extrajudicialis appellationis recensentur, *ibid.* *num.* 19 et *seq.*

Appellatio alia est rationalis, seu legitima; alia frustratoria, et alia frivola, seu levis, quae explicantur, *ibid.* *num.* 9, 10, 11.

Appellatio propter tres causas potissimum introducta est quae proponuntur, *ibid.* *num.* 12, 13, 14.

Fieri potest ut, licet sententia prioris iudicis sit formaliter justa, isque recte processerit, ea tamen ab appellationis iudice propter novas allegationes rescindi debeat, *ibid.* *num.* 15.

In appellatione judiciali appellans, ea, quae in prima instantia non probavit, adhuc probare, et quae non deduxit, deducere potest, *ibid.* *num.* 26.

De differentia appellationem inter et relationem,

et de forma ac solemnitate relationis; vide *verb.* Appellatio, *art.* 1, *num.* 27.

APPELLARE QUIS POSSIT, VEL NON.

Appellare potest omnis a iudice injuste gravatus, etiamsi juraverit stare sententiae; et etiamsi excommunicatus. Vide *verb.* Appellatio, *art.* 2, *num.* 1, 2, 3.

Imo non solum qui gravatus existit, sed etiam alii, quorum interest, appellare possunt: hocce referatur, *ibid.* *num.* 4 ad 10.

Utraque pars litigantium appellare potest ab eadem sententia continente plures articulos, quatenus in aliquibus utrique parti est contraria, *ib.* *n.* 11.

Si in eadem sententia plures reperiantur gravati, licet unus solus appellet, iste debet audiri, et ejus appellatio pro omnibus prodest, si eadem sit ratio, et causa pro omnibus, *ib.* *num.* 12.

Plura de communi appellationis. Vide *ib.* *num.* 19 et *seqq.*

Assignantur omnes, qui appellare non possunt, *ibid.* *num.* 15 ad 18.

APPELLARI A QUO JUDICE, ET AD QUEM POSSIT, VEL NON.

Appellari potest ab omnibus iudicibus iudicem superiorem cognoscentibus. Vide *verb.* Appellatio, *art.* 3, *num.* 1, 2, 3.

Exornatam quaestionem a quonam iudice appellari possit, vide *num.* 47 et *seqq.*

Appellantes a papa ad futurum concilium generale quicumque sint, excommunicantur in bulla Coenae, et si sint universitates, collegia, vel capitula, interdicitur: insuper sunt schismatici, multasque alias poenas incurrunt, *ib.* *num.* 4.

Appellari neque potest a concilio generali legitime congregato, et approbato, nec a sententia totius congregationis cardinalium, nec a supremis tribunalibus, *ib.* *num.* 4 ad 7.

Appellatio regulariter fieri debet gradatim ad proximum et immediatum superiorem ejus, a quo appellatur, non autem omissis medio ad remotum et mediatum, idque jure merito cautum, *ib.* *n.* 8, 9.

Excipiuntur tamen plures casus, in quibus immediate ad majorem appellari potest, omissis iudicibus intermediis, et exhibentur, *ib.* *n.* 10 ad 18.

Quid si utraque pars litigantium appellet a sententia sui iudicis, v. g. episcopi, et una appellet ad archiepiscopum, et altera immediate ad papam, *ib.* *num.* 19, 20.

Appellari non potest regulariter loquendo a iudice saeculari ad papam; nisi litigantes sint temporali jurisdictioni papae subiecti, *ib.* *num.* 21, 22.

A regularibus etiam, et potissimum, gradatim est facienda appellatio, nullimode tamen possunt ipsi appellare ad iudices extraneos, seu ad tribunalia saecularia, aliter ipsi, et eos admittentes incurrunt excommunicationem latae sententiae, *ibid.* *num.* 24, 25.

Imo nec licet regularibus appellare ad iudices ecclesiasticos, quibus non subduantur, alias ipsi et iudices eos admittentes incurrunt excommunicationem latae sententiae, *ibid.* *num.* 26, 27.

Ordinarius idcirco est omnino prohibitus, ne se ingerat in cognitionibus causarum regularium tam civilium, quam criminalium, quinimo nuntii apostolici recipere non debent appellationes regularium, sed relinquere gradatim a suis superioribus cognoscendas, *ib.* *num.* 28, 29.

Nec licet regularibus recurrere extra ordinem ad quascunque personas, tam ecclesiasticas quam saeculares, etiamsi cardinalatus honore, et excellentia ducali, regali et imperiali fulgentes, pro consequendis honoribus, dignitatibus, etc., in ipso ordine, *ib.* *num.* 30 ad 45.

Est hic insimul advertendum, quod non solum est prohibitum regularibus subditis recurrere extra ordinem uti supra, sed insuper sub gravissimis poenis,

et etiam excommunicationis latae sententiae est prohibitum superioribus regularibus ad instantiam quorumcumque personarum extra suos ordines officia et dignitates eis concedere, *ib.* *num.* 46 et *verb.* Recursus, *num.* 18 et *seq.*

Utrum a sententia subdelegati ad subdelegantem, an vero ad subdelegantis superiorem interponenda sit appellatio, *ib.* *num.* 48 et *seqq.*

Num a sententia iudicis ecclesiastici in causa saeculari lata appellari possit ad superiorem laicum, *ib.* *num.* 50.

Si quis in appellatione erraverit, ut cum ad unum appellare deberet, ad alium appellaverit, num causa remittenda sit ad priorem iudicem, *ib.* *num.* 51 et *seq.*

APPELLATIO A QUIBUS SENTENTIS, ET CAUSIS FIERI POSSIT, VEL NON.

Duplex est sententia, definitiva una, interlocutoria altera; quae utraque sit, et cur interlocutoria sit dicta. Vide *verb.* Appellatio, *art.* 1, *num.* 1 ad 4.

Sententia interlocutoria subdividitur in mere interlocutoriam, et in interlocutoriam habentem vim definitivam, et quae sit utraque, *ib.* *num.* 5 ad 7.

De jure canonico appellari potest, et a sententia definitiva, et ab interlocutoria, *ibid.* *num.* 8.

Dummodo tamen interlocutoria vim habeat definitivam, *ib.* *num.* 63.

Et quanam sententia interlocutoria dicatur habere vim definitivam, et habere damnum irreparabile, ut fiat appellationi locus, *ib.* *num.* 65 et *seqq.*

Differentia inter appellationem ab interlocutoria sententia, et a definitiva, *ibid.* *num.* 78 et *seq.*

Si est reformata sententia interlocutoria in instantia appellationis, tota causa ad iudicem appellationis devolvitur, neque locus est remissioni, *ibid.* *num.* 95.

Limita, *ibid.* *num.* 92.

In appellatione facta in iudicio ab interlocutoria decem requiruntur, quorum si unum solum defuerit, non valet appellatio, et enumerantur per singula, *ib.* *a num.* 9 ad 19.

De jure civili appellari potest solum a sententia definitiva; ab interlocutoria vero, etiamsi praedicta decem concurrant, non potest appellari, nisi in quibusdam casibus, et ad hos dignoscendos duae praebentur regulae, *ibid.* *num.* 20 et 25.

Concilium Trid. statuit quod quantum ad hujusmodi appellationes conformiter juri civili procedatur etiam in jure canonico, et inde est, quod universaliter loquendo appellari potest in quatuor casibus tantum, qui adducuntur cum annotatione debita ad primum, *ib.* *num.* 24 ad 30.

Extra recensitos casus ab interlocutoria, vel quovis alio gravamine ante definitivam sententiam hodie in iudicio appellare non licet, uti licebat de jure veteri, *ib.* *num.* 31.

Inhibitio autem ista concilii comprehendit solum appellationes judicialiter factas in iudicio, non autem appellationes judicialiter factas extra iudicium, *ibid.* *num.* 32.

Ex supra firmatis universalibus conclusionibus varii inferuntur casus, in quibus appellatio admittitur ab interlocutoria, vel quia vim definitivam habet, vel quia damnum irreparabile continet itque singillatim referuntur, *ib.* *a num.* 35 ad 47.

Casus, in quibus jura prohibent appellare, recensentur, et brevibus versibus includuntur, et enucleantur, *ib.* *num.* 48 ad 61.

APPELLATIO A CORRECTIONE SUPERIORIS, SIVE REGULARIS SIVE SAECULARIS ET A CENSURIS, QUANDONAM SIT PROHIBITA, VEL NON.

Appellatio a legitima correctione superioris sive regularis, sive saecularis, est omnibus subditis prohibita; admittitur tamen si in corrigendo modum excedat. Vide *verb.* Appellatio, *art.* 5, *num.* 1 et 2.